

Motion till riksdagen

1986/87:L122

Bengt Harding Olson m. fl. (fp)

Exekutionsväsendets organisation m. m. (prop.)

1986/87:52)

Exekutionsväsendets organisation har varit föremål för överväganden i en rad utredningar. Det är nu hög tid att göra slut på den osäkerhet som under lång tid rått om exekutionsväsendets framtida organisation.

Huvudlinjerna i regeringens förslag kan accepteras under förutsättning att nedan anförda krav blir tillgodosedda.

Reformens behov och inriktning

Exekutionsväsendet är i trängande behov av omorganisering. Den nuvarande organisationen är föråldrad och har lett till bristande effektivitet, bristfällig service och kritik för rättsosäkerhet. Särskilt har handläggningen av de enskilda målen blivit alltmer otillfredsställande. Detta har dels underminerat den allmänna betalningsmoralen, dels lett till att vissa borgenärer till och med tagit exekutionen i egna händer.

Den nu aktuella reformen måste anpassa organisationen till nuvarande arbetsuppgifter. Dessutom krävs en flexibel organisation som garanterar service med en bred kontaktyta gentemot allmänheten. En viss centralstyrning är ofrånkomlig men det är nödvändigt med en reell decentralisering för att skapa en självständighet på regional och lokal nivå. Samtidigt måste samverkan främjas med länsskattemyndigheter.

Härutöver måste rimliga rättssäkerhetskrav tillgodoses. Under senare år har allt kraftigare kritik riktats mot exekutionsväsendet för bristande rättsäkerhet ibland genom anklagelser för "fogdevälde". Vid en omorganisation måste hänsyn tas till denna kritik så att den nu aktuella reformen även främjar rättsäkerheten såväl i allmänna och enskilda mål som i konkurrensärenden. Här gäller det att betona de rättsvårdande aspekterna och främja "god indrivningsetik". En bättre garanti för detta skulle enligt vår uppfattning skapas om exekutionsväsendet överfördes från finansdepartementet till justitiedepartementets ansvarsområde. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag av denna innebörd.

Förslag till riktlinjer

Det kan klart konstateras att en centralmyndighet behövs inom exekutionsväsendet och att ingen annan myndighet än riksskatteverket, RSV, rimligen kan ifrågakomma. Centralmyndighetens främsta uppgift blir att ansvara för övergripande planering, tillsyn och kontroll. Samtidigt är det nödvändigt att stärka betydelsen av de enskilda målens handläggning inom RSV

genom att den huvudansvarige för dessa mål på central nivå placeras i verksledningen. Härav följer att pågående omorganisation av riksskatteverket naturligtvis ej får slutföras förrän riksdagen fattat beslut angående denna proposition.

På regionalplanet skall finnas myndigheter som med stor självständighet ansvarar för verksamheten i regionen. Huvudregeln bör vara att dessa myndigheter lokaliseras till residensstäderna och att verksamhetsområdet omfattar ett län. Men undantag måste i vissa fall göras beträffande såväl lokalisering som verksamhetsområde. Myndigheterna bör ledas av en lekmanastyrelse med en representativ sammansättning där myndighetschefen ingår men ej såsom styrelseordförande.

På den lokala nivån måste finnas ett nät av exekutiva verksamhetspunkter. Förslaget benämner dessa kronokontor och i brist på bättre beteckning får benämningen godtas tills vidare. Dessa kontor är av synnerligen stor betydelse, inte minst för servicen mot allmänheten och måste därför bibehållas med i huvudsak nuvarande placering. Kontoren bör bemannas med minst en kronofogde förutom övrig personal och bör åtnjuta en relativt självständig ställning, varvid kontorschefen kan ingå i någon form av ledningsgrupp inom den regionala myndigheten. Kronokontoren och deras verksamhet är av grundläggande betydelse, och förändringar av deras lokalisering skall ej få vidtas utan riksdagsbeslut.

Det hittills förda resonemanget bygger på att den nya organisationen skall ansvara för nuvarande arbetsuppgifter. Ibland framförs önskemål om att ett tiotal nya arbetsuppgifter bör tillföras exekutionsväsendet, bl. a. summariska betalningsprocesser som lagsökning och betalningsförelägganden. Därför är det nödvändigt att redan nu varna för att — om nya arbetsuppgifter tillförs i efterhand — den nya organisationen kan "saboteras" redan innan den startat sin verksamhet.

Reformens genomförande

Regeringen avser att efter riksdagens riktlinjebeslut tillsätta en särskild organisationskommitté för den närmare utformningen och genomförandet av omorganisationen. Det är därvid självklart att denna kommitté måste få en representativ sammansättning vad gäller företrädare för både olika myndighetstyper och skilda personalkategorier. I detta arbete blir åtskilliga frågor aktuella men särskilt viktigt blir det att finna generösa övergångslösningar.

I detta sammanhang bör slutligen framföras stor tveksamhet till regeringens metod att förelägga riksdagen förslag till endast riktlinjer för denna omorganisation. Propositionen får ändå godtas — om än med ovannämnda krav — men då under den bestämda förutsättningen att organisationskommitténs utredning och förslag underställs riksdagen för beslut.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser vi att följande riktlinjer skall vara utgångspunkt för det fortsatta arbetet med omorganisation av exekutionsväsendet:

1. Exekutionsväsendet på central nivå

Inom regeringskansliet överförs ansvaret för exekutionsväsendet från finansdepartementet till justitiedepartementet.

RSV får ansvar för övergripande planering och för att utfärda råd och riktlinjer. Handläggningen av enskilda mål måste få högre prioritet än i dag; den inom verket som ansvarar för dessa mål skall ingå i verksledning-
en.

2. Exekutionsväsendet på regional nivå

Länskronofogdemyndigheten skall ha stor självständighet gentemot RSV. Lokaliseringen av länskronofogdemyndigheten bör som huvudregel ske till residensstäderna men när särskilda skäl föranleder skall annan lokaliserings kunna ske. Ordförande i länskronofogdemyndigheten skall utses bland företrädarna för allmänintressena.

3. Exekutionsväsendet på lokal nivå

Kronofogden skall ha självständighet gentemot länskronofogdemyndigheten. Det skall vara minst en kronofogde på varje kronokontor. Förändring i kronokontorens lokalisering skall ske efter beslut av riksdagen.

4. Organisationskommittén

Organisationskommittén skall ha en representativ sammansättning och bör föreslå generösa övergångsregler.

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående riktlinjer för exekutionsväsendets organisation,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att organisationskommitténs kommande förslag skall underställas riksdagen genom proposition.

Stockholm den 20 november 1986

Bengt Harding Olson (fp)

Ulla Orring (fp)

Kjell-Arne Welin (fp)

Barbro Sandberg (fp)